

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АВТОРСЬКОЇ КАЗКИ, ЯК ЗАСОБУ ВИХОВАННЯ ГУМАННИХ ПОЧУТТІВ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Оксана Геденач

*Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського*

М.Вінниця

*Науковий керівник: Шикиринська О.В.,
кандидат пед.наук, доцент*

Анотація. У статті порушено проблему пошуку емоційно дієвих засобів виховання гуманних почуттів у дітей старшого дошкільного віку. Виокремлено педагогічні умови роботи з авторськими казками, що мають значний виховний потенціал. Доведено, що через авторську казку закладаються початкові форми гуманної свідомості, гуманної культури, позитивного емоційно-ціннісного ставлення й гуманно доцільної поведінки.

Ключові слова: процес виховання, моральні норми, гуманність, гуманні почуття, духовно-гуманне виховання, образність.

Процес виховання – це прилучення дитини до світу людських духовних цінностей. Особливої уваги сьогодні набувають такі загальнолюдські цінності, як гуманізм, патріотизм, честь та справедливість. Моральні норми – це основні правила всякого людського співжиття, вироблені протягом тисячоліть морального розвитку суспільства, які є складовою загальнолюдської моралі. Слід підкреслити її гуманістичну спрямованість: центром моралі є людина. З найдавніших часів усі ідеології і видатні мислителі зверталися до найціннішого в світі – людини, намагалися пізнати її суто людську ознаку – гуманність. Під терміном «гуманні почуття» розуміємо емоційне ставлення людини, спрямоване на інших людей, тварин, природу, що виражається в **співчутті**, співпереживанні, жалості, тощо [1, с.13].

Про сформованості у людини **гуманних почуттів** можна робити висновок на основі її доброти, чуйності, прагненні прийти на допомогу іншій людині, здатності чимось пожертвувати заради іншого. Закладати основи гуманності, виховувати моральні цінності слід з самого раннього віку, коли формуються характер, ставлення до світу, оточуючих людей. Одним із ефективних засобів гуманного виховання дошкільників є авторська казка.

Під впливом казок у дошкільників виникають різноманітні почуття та переживання. Казки мають надзвичайну емоційну силу впливу на дітей, несуть у собі позитивний емоційний заряд, здатний викликати позитивні емоції. Захоплюючий зміст казки, самобутність дійових осіб, поєднання фантастики з реальністю, образність та експресивність мовлення мають великий емоційний вплив на дітей. Вона сприяє формуванню у дитини чітких морально-філософських, гуманістичних уявлень про навколишній світ, про те, що добро перемагає зло, яке завжди повертається до того, хто його скоїв, а за добрі вчинки завжди віддячують добром.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Казка потрібна кожній дитині як насущний, духовний хліб, який ніколи не приїдається. Адже казка зачаровує дитину образністю рідного слова, його красою, колоритністю персонажів, особливостями їх характеру, багатством природи. Характерне для казки торжество справедливості, гуманне ставлення позитивних персонажей казки, перемога добра над злом викликають співчуття дитини.

Духовно-гуманне виховання – це формування ціннісного ставлення до життя, що забезпечує стійкий, гармонійний розвиток людини, що включає в себе виховання почуття обов'язку, справедливості, відповідальності та інших якостей, здатних надати високий сенс справам і думкам людини [1, с.22]. Кожне суспільство зацікавлене в збереженні і передачі накопиченого досвіду, інакше неможливий не тільки його розвиток, а й саме існування. Збереження цього досвіду залежить від системи виховання та освіти, яка, у свою чергу, формується з урахуванням особливостей світогляду і соціально-культурного розвитку даного суспільства. Духовно-гуманне становлення нового покоління, підготовка дітей та молоді до самостійного життя – найважливіша умова розвитку держави. Дієвим засобом у вихованні гуманних якостей особистості дітей старшого дошкільного віку є казка.

Необхідно навчити дитину вмінню бачити і розуміти іншу людину, розвивати здатність поставити себе на місце іншого і переживати з ним його почуття. У казках черпається перша інформація про взаємини між людьми. Саме авторські казки зберегли ту загальну людську гуманність, яку, на жаль, сьогодні багато людей розгубили.

Гуманне виховання дитини починається з того, що вона чує, бачить і що викликає відгук у її душі.

Казка здійснює вагомий вплив на формування гуманних якостей дитини. І з самого початку треба відзначити гендерний підхід казки. У гендерному відношенні всі казки допомагають сформувати чоловічі і жіночі риси характеру.

Важливим завданням виховання поведінки старшого дошкільника є формування колективних взаємин з однолітками – товариськість і гуманне ставлення до однолітків, співпраця і вміння колективно планувати діяльність, організованість і культура спілкування.

Для того щоб максимально ефективно використовувати казку з метою виховання гуманних якостей дітей, необхідно знати особливості казки як жанру. Захопливість сюжету, образність і забавність роблять казки досить ефективним педагогічним засобом. У казках схема подій, зовнішніх зіткнень і боротьби вельми складна. Ця обставина робить сюжет захоплюючим і приковує до нього увагу дітей. Тому правомірно твердження, що в казках враховуються психічні особливості дітей, насамперед нестійкість і рухливість їх уваги.

Образність – важлива особливість казок, яка полегшує їх сприйняття дітьми, не здатними ще до абстрактного мислення. У героїв зазвичай дуже яскраво показуються головні риси характеру.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Робота з казкою має різні форми: читання казок, їх переказ, обговорення поведінки казкових героїв і причин їх успіхів або невдач, театралізоване виконання казок, проведення конкурсу знавців казок, виставки малюнків дітей за мотивами казок і багато іншого.

Ознака справжньої казки – хороше закінчення історії. Це дає дитині відчуття психологічної захищеності. Щоб не відбувалося в казці, все закінчується добре. Виявляється, що всі випробування, які випали на долю героям, були потрібні для того, щоб зробити їх більш сильними і мудрими. З іншого боку, дитина бачить, що персонаж, який зробив поганий вчинок, обов'язково буде покараний. А герой, який проходить через всі випробування, проявляє свої найкращі якості, обов'язково винагороджується. У цьому полягає закон життя: як ти ставишся до світу, так і він до тебе!

Казки підносять дітям поетичний і багатогранний образ своїх героїв, залишаючи при цьому простір уяві. Гуманні поняття, яскраво представлені в образах героїв, закріплюються в реальному житті і взаєминах з близькими людьми, перетворюючись в гуманні еталони, якими регулюються бажання і вчинки дитини.

Проживаючи казку, діти вчаться долати бар'єри у спілкуванні, тонко відчувати один одного, знаходити пояснення різним емоціям, почуттям та станам [2, с. 382]. Постійно використовувані казковими персонажами етюди-перевтілення на вираження і прояв різних емоцій дають дітям можливість поліпшити й активізувати виразні засоби спілкування: пластику та міміку.

Отож, авторська казка – це сьогодні, мабуть, один з небагатьох способів для об'єднання дорослого і дитини, надання їм можливості зрозуміти один одного. Мета педагогів – дати дитині необхідну гаму переживань, створити особливий, ні з чим не порівнянний настрій, викликати добрі і серйозні почуття через сприйняття казок, зробити так, щоб авторська казка була засобом виховання гуманних почуттів дітей старшого дошкільного віку.

Список використаних джерел:

1.Словник навчально-педагогічних понять і термінів: методичний посібник /Укл. ЛП Вовк, ГД Панченко, ОС Падалка, та ін. К.: Вид-во НПУ імені МП Драгоманова. 2001. 83 с.

2.Шикиринська О., Бондарчук О. Педагогічний супровід естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку засобами музичного мистецтва. Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (IX школа методичного досвіду): матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 22-23 листопада 2022року. Вінниця, 2022. 380-386 с.

4.Базовий компонент дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція 2020р.